

Életút-riport Gabos Györggyel

Turi Norbert

Először is gyermekkoráról, iskoláiról szeretném kérdezni.

A szüleim elváltak. Édesapám Romániában, Erdélyben élt, édesanyám Pesten. Engem a nagymamám nevelt, mert az édesanyám Amerikába ment, mikor 16 éves voltam.

A Markó utcai Bolyai Gimnáziumban érettségiztem le, ami azóta már megszűnt. Valaha még Karinthy Frigyes is oda járt. Érettségi után villanszerelő tanuló voltam; másfél évig tanonc, azután segéd. Ennek az volt az oka, hogy a zsidó-törvények miatt nem mehettem egyetemre. Nem vagyok ugyan válásos, de zsidó származásúnak minősültem, és így mégsem járhattam az egyetemre.

Hogyan élte meg a háborút?

Majdnem egy évig voltam munkaszolgálatos. Oda azokat rakták, akiket nem vittek katonának. Vittek árkokat ásni, aztán belebújtunk az árokba. A szolgálat '44

karácsonyán véget ért, mert az oroszok utolértek minket. Az utolsó percben puskákat osztottak ki, de az csak olyan céllövő puska volt. Sorozatban jöttek a tankok, akkorák, mint egy családi ház; hogyan állíthattuk volna meg őket? Esélyünk sem volt!

Ez egy Eger melletti faluban, Markazon történt. Onnan aztán elmentem Aradra, mert apám ott élt. A legnagyobb háborúból érkeztem; nagy sebbel a lábamon; alig vánszorogtam. Románia már augusztus közepén átállt, azért mentem oda. Működött minden: a cukrászdában tejszínhab volt a kirakatban. Gondolhatod, milyen volt ezt látni a nagy magyar éhezés után. Csak három hónapot maradtam ott, mert pesti voltam, és a rokonaim is mind itt éltek, kivéve persze az apai rokonságot.

Hogyan került az egyetemre, s milyen volt akkoriban oda járni?

1945 szeptemberéig még villanszerelőként dolgoztam, és akkor beiratkoztam a Műegyetem Általános Mérnöki Karára. Gondoltam, hogy ez olyan klassz, jövő-menős szakma, nem kell irodában ülni egész nap. Aztán az Isten megbüntetett, mert később 30 évig voltam vállalati igazgató, és akkor ülhettem az irodában eleget.

Olyan volt az egyetem, mint most; talán annyiban különbözött, hogy kevesebb hallgató volt, és kicsit jobban szekáltak minket, de nem sokkal.

Már negyedéves voltam, mikor meghívtak a Geodézia tanszékre. No, nem csak azért, mintha nem lett volna nálam kiválóbb hallgató, hanem mert baloldali ember voltam, és Oltay professzor úr úgy gondolta, hogy nem árt neki a tanszéken egy-két ilyen. Aztán mikor oda kerültem, azt gondoltam, hogy kellene valamivel komolyabban

Gabos György, a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat egykori igazgatója

is foglalkozni. A fotogrammetria akkor nagyon újszerűnek hatott, s kedvem is lett volna hozzá, de nemsokára kiderült, hogy fotogrammetriáról szó sincs a tanszéken, mert azzal akkoriban csak a honvédség és az erdészet foglalkozott.

A tanszéken semmit sem lehetett fejlődni. Az első nyáron például az első munkánk az volt, hogy a tanszéki könyvtárat átértékeljük. Ez úgy történt, hogy a régi forintot át kellett értékelni egy szorzókulccsal a régi koronára, a koronát pengőre, a pengőt pedig az új forintra; ami most is van. Ennek persze a világon semmi értelme sincs: ha egy könyv száz vagy százhusz éves, annak nem annyi az értéke, amennyiért száz éve vetted.

Azután a feleségem szívburok-gyulladászt kapott, nem dolgozhatott, a tanársegédi fizetésből pedig nem lehetett megélni. A Műegyetemen mindig nyomorultul fizettek, ezért aztán, amikor valaki névre tett szert, akkor elment külföldre vagy máshova dolgozni. Nekem is el kellett jönnöm, mert egy keresetből nem lehetett megélni.

Még valamit ahhoz, hogy milyen volt a Műegyetem. A mai KK-munka, (a szervezett, költségvetésen kívüli tanszéki munka) elődje úgy zajlott, hogy a professor azt velünk csináltatta meg, majd egyenként behívott bennünket, és azt mondta, hogy köszöni a közreműködést. Például volt az a bizonyos Oltay-féle szintezőműszer, hosszú távcsővel és egy óriási libellával a tetején; elsőrendű szintezésre használták. Azzal kellett Nógrádverőcén, a geodéziai mérőgyakorlaton százszor egy kilométert szintezni. Százszor végigyalogolni egy kilométert, már az is teljesítmény. Még fiatalok voltunk és naivak; nem mertünk csalni. Mert ugye nem kell ám százszor mérned, hogy a középhibát megkapd; ha tízszer méred, az is azt adja.

Amikor végigszinteztük százszor az egy kilométert, akkor az öreg benyúlt az ingzsebébe, kivett húsz forintot, és azt mondta, hogy „Nagyon köszönöm a közreműködést, Gabos úr!” A húsz forint persze akkor sokkal többet ért, mint ma, de akkor sem volt valami nagy pénz. Na, ebből nem lehetett megélni.

Úgy tudom, későbbi sikereit sem a Műegyetemen érte el, hanem a gyakorlati életben. Hogyan orientálódott abba az irányba?

Találkoztam egy volt évfolyamtársammal, ő mondta, hogy a Reviczky utca 4-ben alakult egy új tervezőiroda, ahol biztosan hamarabb lehet karriert építeni, mint ott, ahol régi nagy öregek vannak; úgy hívják, hogy Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat. Elmentem hát oda. Aztán ott dolgoztam 36 évig, és abból 30 évig igazgató voltam. Ez az egyik dolog, amire büszke vagyok: hogy én voltam az építőiparon belül az egy helyen legtovább szolgáló igazgató. Tudom, hogy ma az a divat, hogy lenézik azt, aki sokáig van egy helyen, mert

Gabos György munkaközben, tanársegéd korában

úgy gondolják, hogy biztos nem kellett máshová – de akkor még nem így volt.

Persze azért mindenféle kötődései voltak a geodéziához. Először is a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat földméréssel is foglalkozott. Azután tagja voltam a Műegyetemen a földmérő szak államvizsga-bizottságának, a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület vezetésének, és a Geodézia és Kartográfia című szakmai folyóiratnak is legalább harminc évig szerkesztőbizottsági tagja voltam.

Meghatározó szerepet töltött be az életében az FTV. Mesélne a vállalati évekről, esetleg egyik-másik érdekes megbízásról?

Volt fotogrammetriai osztályunk is; a fotogrammetriát ipari geodéziai feladatok megoldásánál és műemlék-felmérésnél használtuk.

A százhalombattai erőmű kitérésénél az ipari fotogrammetriában is értünk el eredményeket. Más cég is dolgozott ott, de mi fotogrammetriát is használtunk.

Temérdek export-munkát végzett a vállalat; volt irodánk Algírban és Marokkóban is. A legnagyobb kirendeltségünk Tengizben volt, a Szovjetunióban; itt a magyarok zömmel magasépítést végeztek. Nyolcvan-kilencven főből állt az ottani irodánk.

Az algíri munka során leginkább kitzűzéseket végeztünk. Maga a kitzűzés nem lenne komplikált munka, csak épp Algírban volt az. De nem volt rossz üzlet, főleg azoknak a kollégáknak, akik részt vettek benne.

Sok minden volt, amivel az FTV-nél elsőként foglalkoztunk, például a közműterképek. Meg is gyűlt vele a bajunk, mert nem volt hozzá jelmagyarázat, a szovjetek pedig erőltették az egységes jelkulcsot. A KGST szakbizottság vezetője mindig orosz volt, így kapott aztán helyet a magyar jelek között is például a jurta. Az volt a nagy kihívás, hogy olyan jelkulcsot készítsünk, ami a magyar viszonyoknak megfelel.

Több országos programban vettünk részt. A pincerendszer-program volt az egyik legfontosabb közülük. Fel kellett mérni a városok alatti pincéket, majd meg is kellett tervezni azoknak a megerősítését, helyreállítását. Igaz, az már nem a geodéziába vágott. Ilyen pince-program volt Egerben, Pécsen és sok más helyen. Az egri pincéket rábízták a Geológia tanszékre: a geológusok úgy csinálták, hogy lementek egy kis kompasz-teodolittal, amin iránytű volt, és úgy mérték a szögeket. A végén, mikor Eger másik felén tartottak, azt mondták, hogy most vagyunk a Ranolder utca alatt, de kiderült, hogy 35 méterrel odébb voltak. Mert azt így nem lehet: időnként le kell fúrni. Nem kell nagy tudomány hozzá: fúrsz egy lyukat egy gépi fúróval, leengedsz egy függőt, és megnézed, hogy hol vagy szerinted, és hogy hol a függő; majd korrigálni kell a rendszert.

Rengeteg ipari geodéziai munkát is végeztünk. Ezekhez a vállalat használt először házilag készített lézerkitűzőt. Akkoriban ez nagy szenzáció volt.

Nagyon szerettem igazgató lenni, mert olyan dolgokba tudtam beleszólni, amilyenekbe beosztott mérnökként nem lett volna lehetőségem. Igaz viszont, hogy aki majdnem egész életében igazgató volt, ahhoz személy szerint semmilyen

alkotás nem fűződik. Nem mondhatom, hogy ezt csináltam vagy azt csináltam; a kollégák csinálták, nekem a feltételeket kellett hozzá megteremtteni.

Más akkori vállalatokhoz hasonlóan – nem volt ez külön érdeme a vezetőnek – a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat is jelentősen növekedett. Amikor odakerültem, az állomány 80 fő volt, és amikor 62 éves koromban, '86-ban nyugdíjba mentem, 1250 főt foglalkoztattunk. Minden évben kiadtunk egy ügynevezett tudományos évkönyvet, de az igazából nem tudományos évkönyv volt, hanem inkább a műszaki tudományok fejlődésének évkönyve.

Már említette, hogy később mégis újra foglalkozott tanítással.

Hogyan került a főiskolára?

Az Ybl Miklós Műszaki Főiskolára úgy kerültem, hogy meghívtak vizsgálónak. Aztán felmerült az igényük, hogy kellene talajmechanikát és alapozást is tanítani. Később megkérdezték, hogy nem tanítanék-e geodéziát is, de mondtam, hogy abban nincs gyakorlatom. Mert csakugyan mindössze annyi volt, amennyit a nógrádverőcei mérőgyakorlat jelentett, és az úttörővasút építésénél egy alagút kitzűzése.

De sok kollégám volt nagy szakmai tapasztalattal és kivételes tehetséggel, mint például a Kürti Vili bácsi, a félszemű docens a geodézián. Neki is megvolt a története. Ez a következő: a Műegyetem hallgatóságát '44 végén, '45 elején a közeledő front elől kitelepítették Németországba. Utána még Dániába is kivitték őket, mert amikor már Németországba bejöttek az oroszok, akkor Dánia még német megszállás alatt volt. Egy alkalommal – a menekülés közben – Kürti Vili bácsi a vonatlépcsőn szigorlatoztatott, és egy szilánk kilötte az egyik szemét. De azért nagyon jó geodéta volt. Mikor elvesztette a szemét, vele együtt elveszett a tér látása is; például nem tudott cigarettára gyújtani. De aztán Vili bácsi megszokta ezt az állapotát, és később egy szemmel is képes volt érzékelni a teret.

A vállalatától 1986-ban, 62 éves koromban nyugdíjba mentem; nem önként. Volt egy rövid

időszak, amikor – még a rendszerváltás előtt – úgy képzelték, hogy vállalati tanácsot kell alakítani, részben választott tagokból, részben a vezetők közül. Mivel volt egy olyan hangulat a vállalatnál, hogy új ember kell, nem egy ilyen baloldali öreg, leszavaztak. Utána meghívtak a Környezetvédelmi Minisztériumba, ott a kutatás-fejlesztési területen dolgoztam. Közben folyamatosan tanítottam a főiskolán is. Aztán nyugdíjasként még egy rövid ideig voltam az Építéstudományi Intézetben, ahol szintén környezetvédelmi kutatást végeztünk.

81 éves koromig tanítottam a főiskolán. Még el lettem volna ott, de mivel a törvény szerint 70 éves kor fölött senki nem lehet a magyar állam alkalmazottja, így szépen elküldtek. Tehát így végeztem a tanítással is.

A mozgalmas élet után hogyan telnek a napok, így munka hiányában? Sok időt tölt a családjával, pihenéssel?

Nekem a munka volt a hobbim, bár ez nagyképpűen hangzik. Most az a hobbim, hogy igazságügyi szakvéleményeket készítek; rettenetes mennyiségű munkát nagyon kicsi pénzért. Aktív korú mérnök nem csinálná.

Aktív koromban nagyon sok társadalmi munkát végeztem. Például az Építőipari Tudományos Egyesület főtitkára voltam nyolc évig, és az alelnöke négy évig, ami megint csak sok munkával járt. A Geodézia és Kartográfia című folyóiratnak és a Műszaki Tervezésnek – ezekről már esett szó – évtizedekig voltam szerkesztőbizottsági tagja, és a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület intézőbizottságának is.

Kérdezted a családomat. Az egyik lányom Kanadában él és gyógypedagógus; a férje is magyar: Torontóban egyetemi tanár, biológus. A másik lányom ügyvéd, és a férje is az. Itt is van két gyerek, ott is van két gyerek.

Kérem, hogy meséljen azokról az emberekről, akikkel pályája során találkozott!

Rengeteg „deklasztált elem” volt a geodéziában, például gróf Boné Géza, akinek annyi földje volt itt Pest környékén, hogy azt elképzelni sem

tudod. A Horthy időben még volt a parlamentnek felsőháza, és ott ő alelnöki tiszteletet töltött be.

Sok ilyen alkalmazott, valamikori katonatiszt is dolgozott a geodéziával foglalkozó intézeteknél. És egyszer csak jött egy intézkedés, hogy volt katonatiszt nem dolgozhat pesti tervező vállalatnál. Nem lett volna ez baj, ha egyenesen azt mondják, hogy te egy régi rendszernek voltál az exponált embere, és most új rendszer van, s ezért most te rosszul jársz. Na, de e helyett kellett keresni ellened valamit; például, hogy a nagybátyádnak volt hét hold szőlője, és így ő már kuláknak számít. És mivel te ezt az önéletrajzodba korábban nem írtad bele, vagyis hamis életrajzot adtál be, ezen a címen most téged fegyelmivel el kell bocsátani. Én akkor még kis pont voltam a vállalatnál, de 1957 után is hoztak hasonló rendelkezést, amely szerint volt földbirtokos, volt katonatiszt nem lehetett vezető állásban. Vezető állásúnak számított egy kis tervező osztálybeli dolgozó is, azokat is le kellett váltani. Hiába voltak nagyon rendes emberek, kedves kollegák közöttük.

A Műegyetemen közöttünk volt kollegák is persze mind kiöregedtek már, hiszen aki a háborúban katonatiszt volt, az most legalább 84–85 éves.

Oltayról már beszéltem. Ő nagy tudós volt, akadémiai levelező tag. Mikor 1952-ben bevezették nálunk is a szovjet-rendszerű tudományos fokozatokat, akkor politikai okból visszaminősítették kandidátussá. Ez a fokozat a mai PhD elődje volt. Elég rossz az elnevezés, mert a latin eredetű kandidátus szó azt jelenti, hogy jelölt, viszont akkor kapta meg valaki ezt a címet, amikor már megvolt a fokozata. Oltaynak tehát, aki már az Akadémia levelező tagja volt, azt mondták, hogy ő most kandidátus lesz. „Hogy-hogy kandidátus?” kérdezte, „Hiszen én professzor vagyok!”

Rédey professzor úr katonatiszt – ezredes – volt a háború előtti régi rendszerben, és nagyon félt, hogy ebből neki baja lesz. Gyakran mondta, hogy „én május elsején mindig ott voltam a felvételre már katonatiszt koromban is.” Olyankor megszólalt a L'Auné Ottó docense: „Az biztos, de melyik oldalon?...”

Még egy „halhatatlan érdememet” a geodézia terén elmondom. A hosszú geodézia teremben (nem az előadóteremben, hanem abban

a magasföldszinti laboratóriumban, amelyből később az oktatói szobákat kialakították) ott voltunk vagy tizenöt. Oltay professzor Gerő Ernőnek, az akkori közlekedési miniszternek elmagyarázta, hogy amikor a Szabadság hidat, amely a háború után még a Dunába lógott, fölemelik, akkor a geodéziai tevékenység ennél a műveletnél rettenetesen fontos, mert ha túlelemlik, majd visszaengedik, sérülhet a szerkezet. Az, hogy Gerő eljött az egyetemre, el sem tudod képzelni, mit jelentett azokban az években: mintha maga Szent Péter sétált volna a Geodézia tanszéken. Azért nem mondtam Jézus Krisztust, mert az Sztálin volt. Aztán Gerő teljesen véletlenül megállt, pont velem szemben, és azt kérdezte, hogy: „Van valami kívánságuk?” Mondtam: „Szeretnénk egy mosdót, mert tizenhatan vagyunk egy teremben, és nincs még kézmosási lehetőségünk sem.” Ezután kialakítottak egy mosdót, még ma is megvan.

Mondok egy másik érdekes történetet; arról, hogy Oltay, a szakma nagy öregje hogyan lett professzor. Az ő elődje Bodola volt. Egy alkalommal Ferenc József látogatást tett a Műegyetemen. Akkor ugye mindenki felsorakozott: a rektor, a dékánok és a professzorok mind ott álltak sorba a folyosón. Ferenc József végigtotyogott előttük, és mindenkiel sorban kezét fogott. A professzorok sokan voltak, és a király elfáradt. Nyolcvan feletti öregember volt (én tudom, mennyire el tud fáradni az ember nyolcvan fölött), ráadásul ő még kicsi és vékony is volt. Épp Bodola előtt tört rá a fáradtság, megfordult, és bement a rektor szobájába pihenni. Bodola úgy megsértődött ezen, hogy lemondott a professzorságról, és elment korengedményes nyugdíjba. Akkor nevezték ki Oltayt, így lett ő harminckét éves korában professzor, ami nagyon ritka esemény volt.

Olvastam az interneten, hogy egy elfogadott alapozási szabadalommal is büszkélkedhet. Mesélne róla?

Ebben a szabadalomban az ötlet a következő volt: ha a talajba egy cölöpöt leversz, annak két összetevőből áll a teherbírása; van egy talpellenállása, és van egy köpenysúrlódása.

A köpenysúrlódás csak akkor lép fel, ha a másik elem mozdul, mert különben az egy passzív erő. A talpellenállás viszont aktív erő, mert az mindig működik.

Ha csinálsz egy olyan fémszerkezetet, ami fel van hasítva, és fönt egy kúpos vacakot beleversz, akkor a szerkezet szétnyílik, és mivel nagyobb lesz a felülete, nagyobb lesz a teherbírása is.

Ezt is – mint minden találmányt – csak úgy lehetett működtetni, hogy én mint tervező elmentem hozzád, beruházóhoz, és azt mondtam, hogy van itt egy találmány; nagyon jó. De erre te úgyszintén azt válaszolod, hogy nem kell próbálkozni ezzel a találmánnyal; mit számít az, hogy nagyobb teherbírású az a cölöp; úgyszintén milliárdokba kerül a beruházás. Ezért csak úgy nyerhetem el a támogatásodat, ha azt mondom, hogy személyedben érdekelt vagy. Ez ugyan már amolyan bűncselekményféle, de ezt mindenki így csinálja most is, és akkor is így csinálta. Én meg – Isten tudja miért, talán mert ezt szoktam meg, talán mert akkor nem volt ilyen svindli világ – ezt nem csináltam. Ezért a találmányt nagyon ritkán alkalmazták, vagyis nem volt jelentős.

Hogyan látja Igazgató úr a geodézia jövőjét, mit vár tőle?

Úgy látom – de lehet, hogy mint öregember nem jól látom –, hogy nem a szükséglet szüli meg a korszerű eljárásokat, hanem – ahogy régen a szocialista szemináriumon tanultam – a technika haladása húzza előre. Úgy gondolom, hogy a fejlődést, főként annak a sebességét az ország lehetőségeihez és helyzetéhez kell szabni, figyelembe véve a munkaerő-kérdést is.

A másik dolog, ami aggaszt, hogy az emberi értékek egyre inkább háttérbe szorulnak.

Ezért az én gondjaim vagy a jövővel kapcsolatos aggodalmaim inkább az emberi oldalon keresendők, mint a technikain. Mert a technikai fejlődés az beláthatatlan.

Nem látom, hogy a technikai fejlődés merre vezet, főleg a mi szakmánkban. A mérnökök mindig háttérbe szorultak; napjainkban is a pénzemberek, a bankok játszanak fontos

szerepet egy beruházásban; nagyon kevés súlya van egy mérnöknek. Többet kellene a mérnököknek a saját érdekérvényesítésükkel foglalkozniuk.

A technika állandóan tökéletesedik; kérdés, hogy nem vágjuk-e el a szakmát? Egyáltalán; hogy kell ezt elképzelni: kevesebb mérnök is elég lesz? Azért sem vagyok annyira optimista a technikai haladást illetően, mert azt látom – tudom, az öregedés biztos jele a fiatalokat szidni; akkor kezd valaki teljesen kibékülni az élettel, ha szidja a fiatalokat –, a modern technika rendkívüli és veszélyes módon elkényelmesít.

Aztán hol marad az adott szónak a becsülete és a munkához való kapcsolat? Mintha ez most háttérbe szorulna.

Sokat dolgoztam, mai szemmel kevés az eredmény, amit felmutathatok, de nagyon szerettem csinálni. Sosem bántott az, hogy az építészek jobb helyzetben vannak, mint mi mérnökök.

Nem volt nagyon izgalmas életem. A tevékenységem legnagyobb részét az tette ki, hogy megpróbáltam minden körülmények között lehetővé tenni a mellettem dolgozó emberek kibontakozását. Ez a kötelessége egy vezetőnek.

És én mit tudok felmutatni? Egy közmű térképet, amely már elavult... Ennyit tudtam mondani.

Köszönöm a beszélgetést!

Turi Norbert:
Msc hallgató

BME Építőmérnöki Kar

www.gssnet.hu
GNSS Szolgáltató Központ

Valós idejű helymeghatározás:

- DGPS korrekciók
- RTK korrekciók
- Hálózati RTK korrekciók

Utólagos adatfeldolgozás:

- Tetszőleges rögzítési gyakoriságú RINEX és virtuális RINEX adatok

GNSSnet.hu Monitor
Minőség-ellenőrzés a terepen is!
www.gnssnet.hu/pda

FŐMI KOZMIKUS GEODÉZIAI OBSZERVATÓRIUM
Tel.: 27/374-980 Fax: 27/374-982
ügyeleti telefonszám: 06-30-867-2570